

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA 3 (P3)

2015

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti2½

Papila leri ri na tipheji ta 5.

PHEJI RA SWITSUNDZUXO NA VUXOKOXOKO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi SWIYENGE SWIMBIRHI:

XIYENGE XA A: Switshuriwa swa xitsalwana (50)
XIYENGE XA B: Switshuriwa swa xitsalwambiko (2 x 25) (50)

LEMUKA:U languteriwa ku hlamula swivutiso SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.
2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka XIYENGE XA A na swivutiso SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.
3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka harona.
4. Sungula XIYENGE XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.
5. U fanele ku kunguhata (u nga tirhisa: mepe wa miehleketo/dayagiramu/chati ya nkholuko/marito ya nkoka, na swin'wana na swin'wana), hlela na ku hlayisisa ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele ku RHANGELA xitsalwana.
6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hi ndlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku endla nkhwati ku hingakanya minkunguhato hinkwayo ku komba leswaku i nkunguhato.
7. U tsundzuxiwa hi ku tshikelela ku tirhisa nkarhi hi ndlela leyi landzelaka:

XIYENGE XA A: Kwalomu ka 80 wa timinete.
XIYENGE XA B: Kwalomu ka 35 x 2 wa timinete.
8. Nombora tinhlamulo ta wena ku ya hilaha tinhlokomhaka ti nomboriweke hakona eka papila leri.
9. Nhlokomhaka a yi katsiwi eka nhlayo ya marito.
10. Tsala hi vurhon'wana swi tlhela swi vonaka.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILERISO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi yona kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va exikarhi ka 400–450 wa marito.

- 1.1 Hilaha ndzi nga swi vona leswaku 'N'hwari-mbirhi a yi oxeki, yin'we yi ta tshwa nkanga, yin'we yi ta bola marhumbu'. [50]
- 1.2 Timfanelo ta ximunhu ti tirhisiwa kahle minkarhi yin'wana kambe minkarhi yin'wana ti pfa ti nga tirhisiwi kahle. Kanela mhaka leyi. [50]
- 1.3 Ndza tinyungubyisa hi ku va ndzi ri muAfrika-Dzonga. [50]
- 1.4 Nkarhi i wa nkoka. [50]
- 1.5 Tikereke to tala ti hundzukile bindzu ro tifumisa hi rona. Pfumela kumbe u kaneta hi ku seketela vonelo ra wena. [50]
- 1.6 Xiyaxiya swifaniso leswi landzelaka laha hansi kutani u hlawula xin'we eka swona u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi u xi nyikeke yona.

1.6.1

[Xi huma eka Magazini ya Skyways ya Nhlangua 2013]

[50]

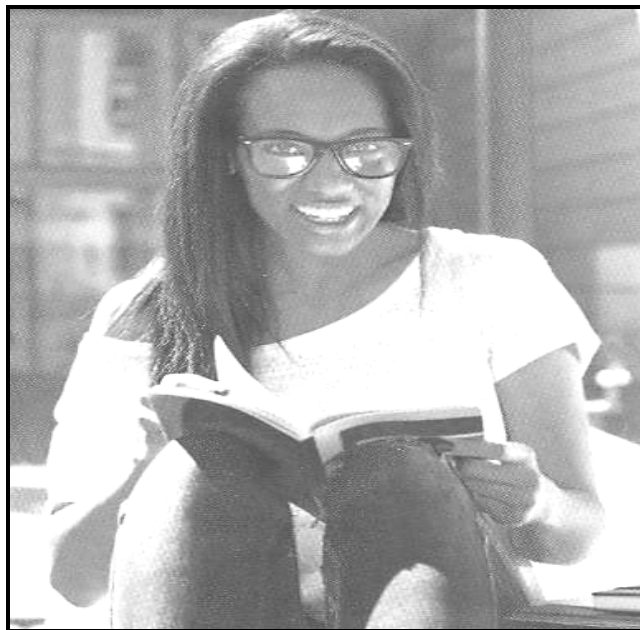
1.6.2

[Xi huma eka Magazini ya Skyways ya Ndzati 2013]

[50]

1.6.3

[Xi huma eka Magazini ya Skyways ya Ndzati 2013]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A: 50

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****SWILERISO:**

- Hlawula tinhlokomhaka TIMBIRHI ntsena leti u ti twisisaka swinene kutani u tsala switsalwambiko hi tona kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va kwalomu ka 180–200 wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji YINTSHWA.

2.1 PAPILA RA XINGHANA

Tsalela vatswari va munghana wa wena loyi a hundzeke emisaveni eka khombo ra movha u va chavelela eka nkarhi wa mahlomulo lowu va nga eka wona.

[25]**2.2 MATIMU YA MUFI**

Muakelani wa wena u hundzile emisaveni endzhaku ko lumiwa hi nyoka ya xivatlankombe leyi a yi tumberile exithopeni xa tihunyi. Tsala **matimu ya mufi** lawa u nga ta ma hlaya hi siku ra ku vekiwa ka yena.

[25]**2.3 XIVIKO**

Wena na vantshwakuloni a mi humile rendzo ro ya emayini kutani u hlawuriwile leswaku u ya nyika murhangeri wa n'wina xiviko mayelana na rendzo leri. Tsala **xiviko** lexi.

[25]**2.4 NHLUTO**

Tanihi muhlahlubi wa matsalwa ya Xitsonga eka khampani ya *Dyondzekani*, tsala **nhluto** wa tsalwa ra ndzawulelo leri nga ta rhumeriwa eswikolweni tanihileswi u swi voniseke xiswona.

[25]**2.5 N'WANGULANO**

Tsala **n'wangulano** lowu veke kona exikarhi ka muhaxi wa nongonoko wa *Tiko a xi etleri* eka *Munghanalonene FM* na mufambisi wa phurojeke yo fuwa tihomu emugangeni wa ka n'wina.

[25]**2.6 MBULAVULO**

Tsala **mbulavulo** lowu u nga ta wu nyika eka xinkhubyana xo lelana na nhloko ya xikolo xa n'wina loyi a yaku ephexenini.

[25]

NTSENGO WA XIYENGE XA B:
NTSENGO WA TIMARAKA:

50
100